

Friends of the future

en samtale med Ørestad

Friends of the future*

en samtale med Ørestad

Eva Sievert Asmussen

stud4721
eva.sievert.asmussen@gmail.com

Afgangsupgave fra kandidatprogram
Kulturarv, Transformation, Restaurering

Institut for Bygningskunst og Kultur

Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler
for Arkitektur, Design og Konservering,
Arkitektskolen

Forår 2016

* Projektets har lånt sin titel fra Beatriz Colomina og
teksten: *Friends of the future – a conversation with Peter
Smithson, 2000*

I 1994 indbød Ørestadsselskabet til en idékonkurrence for en helhedsplan for en ny bydel imellem Københavns historiske bykerne og den internationale lufthavn i Kastrup.

En kile af det inddæmmede land på fælleden skulle blive til en ny bydel. Salget af byggegrunde skulle finansiere en metro.

Hvad drømte de om dengang? Hvordan drømte de, den nye by skulle blive?

Ørestad 1994

De skrev i konkurrenceprogrammet:

Ørestaden skal indeholde et urbant miljø af høj kunstnerisk og miljømæssig kvalitet, som i samtiden kan fungere som et laboratorium for nye idéer og i eftertiden vidne om den stræben, der kendetegner Københavns planlægning og bygningskunst i det 20. århundrede.

Den nye bydel ville være forbundet til centrum af den nye metro, og Ørestad ville føje sig til de foregående 50 års byplanlægningshistorie som en sjette finger i Fingerplanens fra 1947.

De trak sammenligninger mellem den nye by og det historiske København: boulevarderne, kanalerne, pladserne, haverne, de historiske landemærker og byens grønne tårne.

De skrev:

Arkitekturen skal være nutidig og gerne eksperimenterende. Da byen stadig tilpasser sig nye vilkår, forbliver kun meget få bygninger uændret over et længere tidsforløb. Hver tid vil tilføje sine træk i byens fysiognomi, således at bybilledet nuanceres og får en variationsrigdom, som den nye by sjældent besidder.

De drømte om fremtiden.

Ørestad 2015

Nu bygges Ørestad. Noget er færdigt, og meget er planlagt, men der er stadig grunde, som ikke er solgt.

Siden den første bygning blev taget i brug i 2001, er der kommet skoler, børnehaver, et gymnasium, et indkøbscenter, parker, supermarkeder, kontorer og boliger til. På den åbne fælled gror en by.

Ørestad har fire planlagte kvarterer, som kaldes Ørestad Nord, Amager Fælled-kvarteret, Ørestad City og Ørestad Syd.

Ørestad Nord er mest etableret. Kvarteret karakteriseres af universitetets bygninger, Danmarks Radio og flere, snart ti år gamle boligbyggerier.

Amager Fælled-kvarteret er en pause i byens forløb. Det er den sidste del af Ørestad, som skal bebygges. Endnu er kvarteret en tom engstrækning, som løber langs med metroens højbane.

Ørestad City har de ældste bygninger i Ørestad og er det foreløbigt tætteste kvarter. Der er Bella Centeret fra halvfjerdserne, men også den nye bys ældste bygninger fra 2001. Et stort åbent felt, Byparken, og indkøbscenteret Fields karakteriserer kvarteret.

Adskilt fra Ørestad City af motorvejen ligger Ørestad Syd med den åbne fælled på to sider. Der er stadig tomme grunde i kvarteret, men der er anlagt veje og kanaler i venten på den by, som kommer.

For den allerede byggede og for den planlagte arkitektur i Ørestad gælder disse præmisser:

Det byggede er bygget. Det står hvor det står. Det bebos, besøges og bruges. Der bor snart titusind mennesker i Ørestad.

Det byggede kan ses som et arkiv for 2000-tallets industrialiserede byggeteknikker. Dermed sagt er byen bygget med bestemte materialer, ordener og størrelser.

Den nye by gror inden for de rammer, som blev formuleret i vinderforslaget fra 1994.

Den repræsenterer, i både by- og bygningsskala, samtidens drømme og forhåbninger.

Omkring byggegrundene, de bebyggede og de tomme, er der allerede anlagt veje og fortove. De mimer en kendt by.

Et firma, en bank, en radio/tv-station eller en pensionskasse, som køber en grund og bygger nyt, ønsker sig en særlig bygning. Derfor må hver enkelt bygning være distinkt og skille sig ud blandt andre. Bygningerne kan bære billeder som identifikation eller adskille sig fra andre i sin ydre form. For at kunne sælges må arkitekturen være spektakulær.

Der er klare skel mellem byens funktioner. Visse bygninger er for bolig, visse for kontorer eller butikker. Der er både leje- og ejeboliger i Ørestad, men de eksisterer hver for sig, på hver sin byggegrund.

De byggede huse i Ørestad har begrænsede muligheder for at udvikle sig over tid. Hver enkel bygning fungerer som en sluttet enhed - et færdigt værk.

Ørestad City og Ørestad Syd er foreløbigt adskilt fra resten af byen af engstrækningen mod nord. Ørestad Nord har en udveksling med sine nabokvarterer, Islands Brygge og Amagerbro, som Ørestad City og Ørestad Syd ikke har med haveforeningerne og parcelhuskvarterene i Sundbyerne og Taarnby. Som ny by betragtet er Ørestad City og Ørestad Syd særlige, fordi de ikke har mulighed for at læne sig op ad den gamle by.

Det byggede og beboede eksisterer side om side med byggepladserne, de rå byggematerialer og den bare jord. Kontrasten mellem fælledens natur og byen er altid til stede.

I dette projekt betragter jeg de eksisterende bygninger i Ørestad som en første generation i den unge by og spørger:

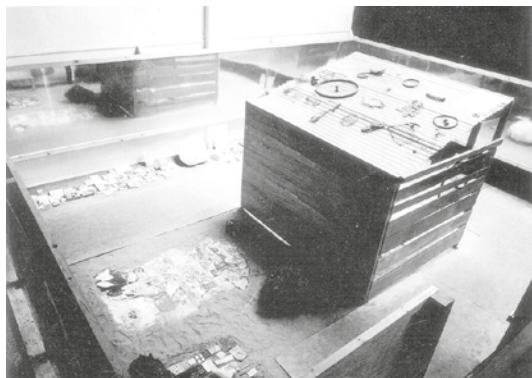
Hvordan er næste generation?

Arkitekturen har mulighed for at tage stilling til og pege på virkeligheden udenfor sig selv.

Manifeste er udsagn, som danner grundlag for en ideologi.

Før jeg møder Ørestadens virkelighed, ser jeg på, hvordan tre værker af manifestkarakter* møder verden.

* Værkerne kunne kaldes udsagn eller erklæringer, men betegnes her *manifeste*. Det skrevne manifest som oplæg til diskussion har en særlig betydning i arkitekturen. De manifeste, jeg ser på her er byggede, ikke skrevne.

1

I 1956 deltog Peter og Alison Smithson med kunstnerne Nigel Henderson og Eduardo Paolozzi med værket *Patio and Pavilion* på gruppeudstillingen *This is tomorrow* på Whitechapel Gallery i London.

Værket bestod af et simpelt træskur med et tag af bølget, gennemsigtig plastik - *the pavilion*, placeret i en indhegning - *the patio*. Indhegningens vægge var klædt med genspejlende aluminiumsplader: et hus i det uendelige rum. På taget og i sandet omkring huset lå forskellige objekter, hverdagsligt tingeltangel, som symboliserer menneskets behov.

Først tegnede og byggede the Smithsons pavillonen og indhegningen, så klædte Henderson og Paolozzi værket på med billeder og ting som en allegori for arkitektens arbejde, hvor det byggede bebos og får mening af dem, som bruger det.

Patio and Pavilion forholdt sig til masseproduktionsamfundet og til efterkrigstidens forandrede byer. Værket var dermed både en fremstilling af fortiden og fremtiden, dystopien og utopien, både bitter og forhåbningsfuld.

Værket kan ses som et manifest for nybrutalismens tankegods. Nybrutalismen, *new brutalism*, var en kortvarig, utopisk, social, ideologisk diskurs i arkitekturen, som især repræsenteres af the Smithsons arbejde.

2

Tour Bois Le Prêtre af Anne Lacaton, Jean-Philippe Vassal og Frédéric Druot kan ses som et bygget manifest.

For Lacaton & Vassal er frihed det højeste mål for deres arkitektur. De drømmer om frihed. For dem betyder frihed mere plads, frihed fra byplanlæggere og regler, og frihed til selv at vælge hvordan det byggede bruges og bebos ved at stille så fleksible omgivelser til rådighed som muligt.

For Lacaton & Vassal er det altid et spørgsmål om at forestille sig de bedst mulige betingelser for at bebo et givent sted. At bygge det som er nødvendigt, brugbart og komfortabelt og gøre det med et minimum.

Igennem det byggede viser projektet arkitekternes hensigtserklæring:

*Never demolish,
never remove or replace,
always add,
transform and reuse!*

3

Med *OTOProjects* afsøgte Assemble Studio en ny, stedsspecifik materialitet: *a new vernacular*. Med udgangspunkt i stedet - samtidens London - brugte de de ressourcer, som fandtes på grunden til at bygge med. Jord, grus og murbrokker fra et nedrevet hus på en ellers tom grund i byen blev siet, samlet og komprimeret til byggesten, som blev brugt til at bygge et midlertidigt hus til en musikcafé i Hackney over sommeren 2013.

Assemble er et ungt arkitektkollektiv. Det blev dannet som et modsvar på de betingelser, senkapitalismen stiller for at bygge og bo i en urban kontekst. Mange af deres projekter tager de selv initiativ til. De finder sted i uudnyttede sprækker i storbyen og foreslår en ureguleret måde at bruge byen på.

Assemble tror på fællesskaber mellem byens beboere og på individets magt til at ændre på verden.

De drømmer om, at dem, som bor i byen selv kan tage fat i og forstå den.

De tre manifeste tegner hver sin stillingtagen til deres samtid. Projekterne rækker længere end sig selv og fortæller om måder at omgås den virkelige verden.

Patio and Pavilion fortæller om nybrutalismens stræben efter en ærlig arkitektur, frisat fra al formalitet. Værket undersøger det, the Smithsons beskriver som *'the art of inhabitation'*. Det vil sige: den måde, mennesker bruger, bebor og tilegner sig deres hjem eller enhver bygget kontekst.

Værket forholder sig til den særlige betydning *ting* får i et industrialiseret samfund, hvor de fleste ting masseproduceres. Det rummer de almindelige, uspektakulære tings æstetik.

Værket formidler idéen om *'as found'*. Det vil sige vægtningen af det hverdagslige og almindelige, og af at se materialerne som de er - træets træethed og sandets sandethed.

Tour Bois le Prêtre fortæller om den intention, som altid ligger til grund for Lacaton & Vassals arbejde: at stille et forslag, på baggrund af en grundig analyse af stedet, som fordrer den største grad af frihed med et minimum af indgreb.

Med det forstås *at møde ethvert site med nysgerrighed*, se grundigt på det som det er til stede, forme et forhold til stedet og reagere i overensstemmelse med det.

Dogmet om *aldrig at nedrive, fjerne eller udskifte, men altid tilføje, omdanne og genbruge* er et svar på

spørgsmålet om bæredygtighed - økonomisk og økologisk.

OTOProjects viser, at det kan lade sig gøre at omgå de systemer, som arkitekturen ellers må virke i. Ved brugernes hjælp kan arkitekturen *frigøre sig*, og endda fremskaffelsen og produktionen af materialer kan gøres uafhængig.

Hver især kan værkerne ses som en prisme for arkitekternes samlede virke.

I denne sammenhæng er det især en fremgangsmåde og det, værket siger, som er interessant at undersøge og ikke arkitekterne bag værkerne eller værkernes konkrete udformning.

I det videre arbejde med opgaven bruger jeg de tre manifeste som optik.

Ved at stille skarpt på det, de gør og fortæller, bliver manifestene instrumentelle for mit videre arbejde.

De er hver især dybt optagede af at se verden i øjne og samtale med den.

Derfor kan de informere og danne grundlag for en samtale med Ørestad, og informere projektets indgreb i byen.

Indgrebene kan finde sted på bygnings- og byrumsniveau. Tilsammen vil de fortælle om en mulig fremtid for den nye by.

Når manifesternes idékomplekser møder virkeligheden, begynder min samtale med Ørestad.

Hensigten med opgaven er ikke, først at fremmest, at vurdere Ørestad, men at reagere på byen som den er. Det er et faktum, at byen findes og bebos. Det er et faktum, at det er en helt særlig oplevelse at køre gennem byen en tåget morgen, og gennem metroens vinduer se husene, i glas og stål og beton, dukke frem i disen.

Det er et faktum, at nogle særlige betingelser har formet byen.

Det er et faktum, at ingen ved, hvordan fremtiden bliver.

Opgaven vil begynde med en stedsanalyse, som af-dække hvor projektets indgreb i byen skal finde sted.

På baggrund af på den stedsanalyse, jeg har foreløbigt har foretaget i forbindelse med programarbejdet, foreslår jeg tre rumtyper:

1: et rum til produktion

2: et rum til bolig

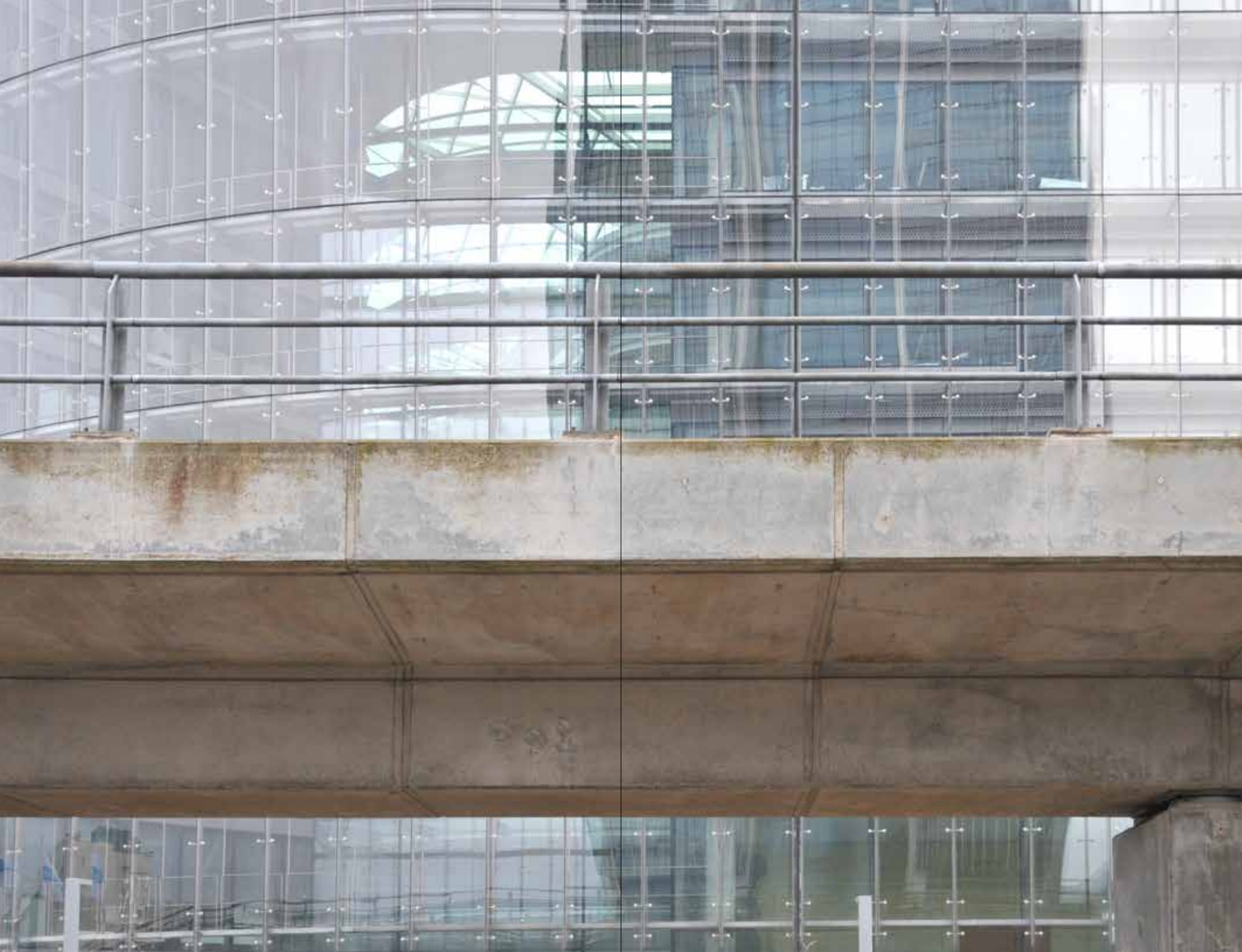
3: et rum til fællesskab

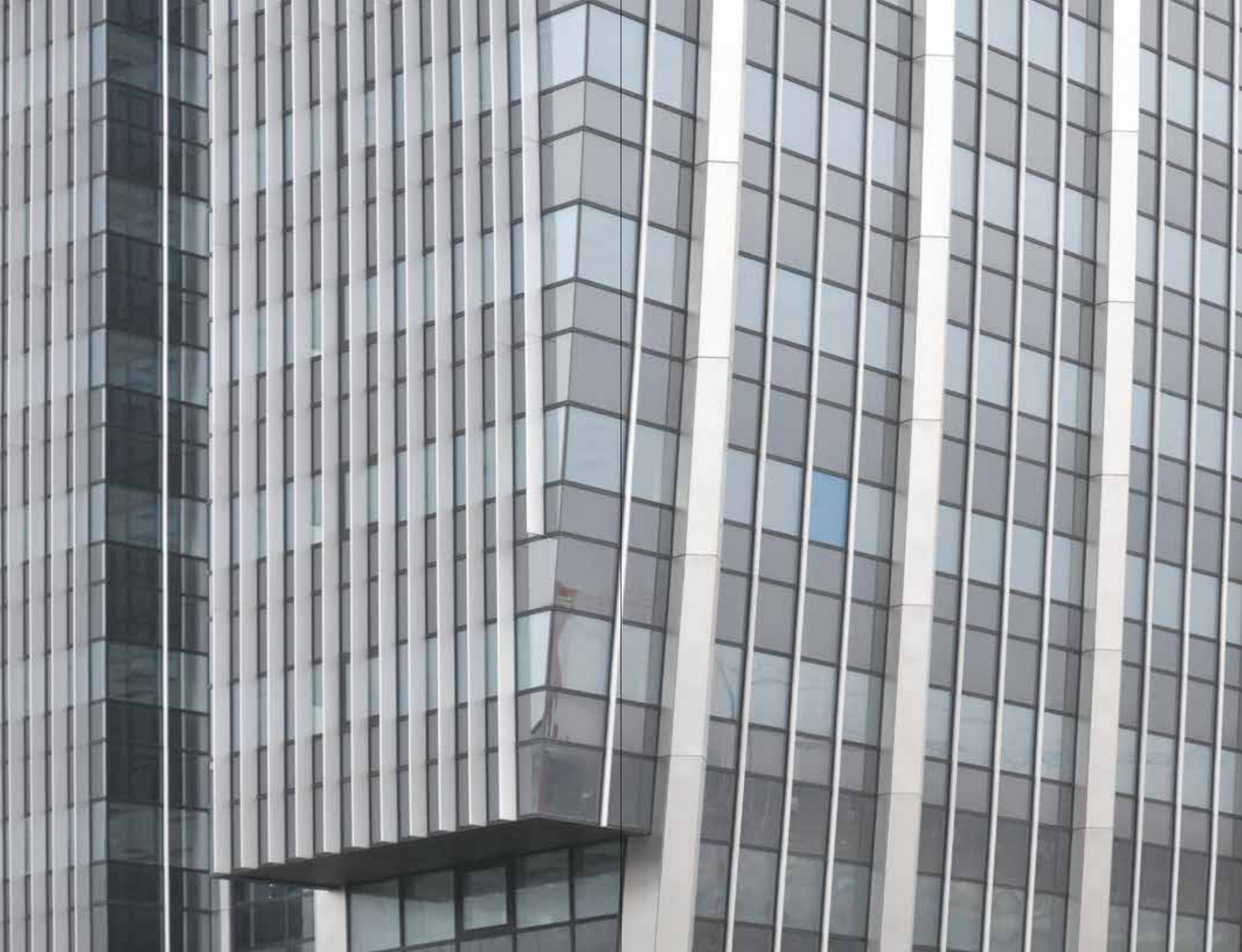
Arbejdet med de fremtidige indgreb beskrives i tegning og model.

Projektet udvikles i flere skalaer: fra byen til bygningen til detaljen.

Undervejs i projektet indsamles overvejelser, skitser og referencer. Ved projektets afslutning vil de, samlet i en række bøger, fortælle om en arbejdsproces.

Studieforløb

f. 28-06-1990

2016 10. semester, afgang fra Kunstakademiets Arkitektskole, *Kulturarv, transformation og restaurering*
v. Christoffer Harlang

vejledere:
Nicolai Bo Andersen
Christoffer Harlang
Charlie Steenberg
Victor Boye Julebæk

bivejleder:
Robert Gassner

2015 8.-9. semester på Kunstakademiets Arkitektskole, KTR

2014 Entasis, København

2014 Brandlhuber+ Architekten und Stadtplaner, Berlin

2013 7. semester, udveksling til Akademie der Bildenden Künste, Wien

2010-2013 1.-6. semester på Kunstakademiets Arkitektskole, afdeling 5, *Rum, bosætning, bygningskultur*
v. Tage Lyneborg

Kilder

Litteratur

By og Havn, 2011: *Copenhagen growing: the story of Ørestad*.

Frampton, Kenneth, 1995: *Studies in Tectonic Culture: The Poetics of Construction in Nineteenth and Twentieth Century Architecture*. MIT Press, Massachusetts

Lacaton, Anne & Jean-Philippe Vassal, 2015: *Freedom of Use*. Sternberg Press, Berlin

Obrist, Hans Ulrich & Peter Smithson, 2004: *Smithson Time*. Verlag der Buchhandlung Walther König, Köln

Smithson, Alison og Peter Smithson, 2001: *The Charged Void: Architecture*. Monacelli Press, New York.

Smithson, Alison og Peter Smithson, 2001: *The Charged Void: Urbanism*. Monacelli Press, New York.

Spellman, Catherine & Karl Unglaub, 2005: *Peter Smithson: Conversations with students*. Princeton Architectural Press, New York

Ruby, Ilka & Andreas Ruby, 2012: *Druot, Lacaton & Vassal, Tour Bois Le Prêtre*. Ruby Press, Berlin

Ørestadsselskabet, 1994: *Ørestaden - idékonkurrence*

Tidsskrifter, artikler

Banham, Reiner, opr. 1955: *The New Brutalism*. I: Alison & Peter Smithson, *A Critical Anthology*, s. 112-123. Red. Max Risselada. Ediciones Polígrafa, Barcelona, 2011

Colomina, Beatriz, 2000: *Friends of the future: A conversation with Peter Smithson*. I: October Magazine 94: *Special issue on The Independent Group*, s. 3-30. MIT Press, Massachusetts

Diamond, Rosamund, 2015: *Alternative Baukultur in Grossbritannien*. I: Werk, Bauen und Wohnen: *Knappheit*, nr. 5 2015, s. 10-76

Highmore, Ben, 2006: *Rough poetry: 'Patio and Pavilion' revisited*. I: Oxford Art Journal, 1 januar 2006, vol. 29, s. 269-290

Keiding, Martin, 2015: *Vi skal turde tale om Ørestad*. I: Arkitekten, nr. 5 2015, vol. 117, s. 24-26

Lacaton, Anne, 2003: *It will be nice tomorrow*. I: *Elephant & butterfly. Permanence and change in*

architecture. Red. Mikko Heikkinen. Alvar Aalto Akademia, Jyväskylä, 2003

Paolozzi, Eduardo, 1983: *Where reality lies*.
I: Oxford Art Journal, 1 januar 1983, vol. 6, s. 39-44

Scalbert, Irénée, 2000: *Architecture as a Way of Life: The New Brutalism 1953-1956*.
I: CIAM Team 10: The English Context, TU-Delft, 2002

Film

AA, 2001: Peter Smithson - *The two lives of Patio and Pavilion*.
Link: <http://www.aaschool.ac.uk/VIDEO/lecture.php?ID=448>

BBC, 1970: *The Smithsons on Housing*.
Link: <https://www.youtube.com/watch?v=UH5thwHTYNk>

Kestner, Max, 2009: *Drømme i København*

University of East London, 2013: *Assemble: UEL Architecture lecture series*.
Link: <https://www.youtube.com/watch?v=gK7OV-jEa2Tk>

Billedkilder

s. 6: fra Ørestadsselskabet, 1994: *Ørestaden - idékonkurrence*. fotograf Jørgen Munch

s. 8: Københavnerkortet
Link: <http://kbhkort.kk.dk>

s. 14: fra Highmore, Ben, 2006: *Rough poetry: 'Patio and Pavilion' revisited*. Fotograf Nigel Henderson

s. 16: Frédéric Druot Architecture.
Link: <http://www.druot.net/tbp34>

s. 18: fotoet er tilsendt fra Assemble

s. 26-35: egne fotos, 2016

